

Draugui

Iš S. Čiurlionienės raštų

Atėjo diena, pasibaigė sapnas. Tau rašau, geriausias iš draugų, tu tikriausias mano žmogau pasaulyje! Pasibaigė sapnas, ir dabar rašau tau. Brėkšta, švinta, oras šaltas, gaivinas. Atsibudau ir žiūriu į pasaulį ir į tavo akis, tu tikriausias mano žmogau pasaulyje! Draugas! Juntu, kaip niekuomet, jog tai švenčiausias žodis, aukščiausias supratimas, reiškias žmonių giminystę. Draugas! Didybės jausmas apima mane: turiu draugą, esu draugas savo draugo. Žmogau! Kokia tai tavo galybė – moki būti draugu. Kokia tavo laimė – turi žmogų, kuriam štai dabar, akis atvėręs, sakai visa, ką sapnuoja siela, iš sapno pakilus. Trokštu būti tavimi ir tau sakyti visa, visa... Seniai tavęs nemačiau, - metai suėjo. Metai – tai didelis laiko tarpas, bet tie mano metai, kurie skiria mane nuo tavęs, tai visas amžius, tai daugiau, negu amžius, nes kitoks esu žmogus, negu matei mane paskutinį kartą. Aš tas pats tavo tikras draugas, tik jau kitaip žiūris į pasaulį. Praregėjau ir supratau. Ką? Supratau, jog visa aplinkui ne taip yra, kaip galvojau esant. Atsimeni? Pernai, vasarai baigiantis, rugpjūčio gale, prieš tavo išvažiavimą į užsienį plaukėme abu Venta. Atsimeni? – šiltas, rausvas drėgnas vakaras, gili šarpi Venta ir tos paslaptingos baltųjų lelijų akys. <...>

O štai dabar svajoja siela iš sapno pakilus. O rudens vėjas daužo šimtametes liepas, ir užia jos, tarytum jūros bangos. Naujų vertybių gyvenimas, vertybių, gaminančių [tveriančių] pasaulį. Ir nebėra skriaudos, ir nebepasiekia skriaudos, ir nebėra mirties, ir nebepasiekia mirtis, - vien yra visur gilus skausmas, iš kurio dygsta šviesūs žolynai, bet pažint jas tegali, iš sapno pakilęs. Ir viskas nauja, ir viskas amžina, ir viskas puiku ir gera, o viso to dugne vienas gilus amžinas nuliūdimas. Bet pažinęs jį, nebeverksi ir nebeaimanusi, ir tavo šypsojimas bus ramus, o ne kartus, žodžiai švelnūs ir glamonėją, nes joks skausmas neaplinkys tavęs netikėtai, tu jau jį pažįsti, jis gyvena amžinai tavo sielos dugne, tu su juo geruoju esi, ir taip pat kiekvienas džiaugsmas, kuris ateina, yra tau perregimas, matai jo pamatą, nebebijai nieko ir esi ramus, nes žinai, jog viso, viso pasaulio dugnas -tai vienas gilus amžinas nuliūdimas.<...>

Tavo draugas

Pagrindinės laiško idėjos:

- Draugo svarba ir artumas: draugystė suvokiama kaip ypatingai gilus, beveik šventas ryšys, suteikiantis žmogui dvasinę atramą.
- Vidinis praregėjimas: ilgesnė gyvenimo patirtis atneša naują požiūrį į pasaulį ir savo vidų.
- Prisiminimai kaip jungtis: simboliškas pasakojimas apie kelionę Venta tampa ryšio su praeitimi ir dvasinio virsmo ženklu.
- Skausmo brandinanti galia: skausmas priimamas kaip natūrali, brandinanti gyvenimo dalis, nebeliūdina ar negąsdina.
- Amžinybės ir laikinumo suvokimas: pasaulis suvokiamas kaip amžinas ir gražus, bet kartu turintis gilaus liūdesio sluoksnį, kurį priėmus atsiranda ramybė.
- Subrendęs santykis su gyvenimu: džiaugsmas ir skausmas tampa skaidresni, o žmogus – ramesnis, atviresnis ir švelnesnis.

Sofijos Čiurlionienės laiško „Draugui“ interpretacija:

Laiško ištrauka atskleidžia žmogaus vidinį virsmą, kuriame draugystė tampa kertine vertybe ir dvasine atrama. Autorė pasakoja apie savo praregėjimą, naują žvilgsnį į pasaulį, taip pat prisimena paskutinį bendrą išgyvenimą – kelionę Venta, kuri simbolizuoja kelio pradžią į gilesnį suvokimą. Laiške akcentuojama, kad skausmas nėra bausmė, o pažinimo dalis, suteikianti brandos ir ramybės. Priėmus pasaulio grožį kartu su jo liūdesiu, atsiveria išmintis ir giedresnis santykis su gyvenimu.